

**ФОРМИРАНЕ НА ПРОФЕСИОНАЛНО-ПЕДАГОГИЧЕСКА
КОМПЕТЕНТНОСТ ЗА СПОРТНО-АНИМАЦИОННА ДЕЙНОСТ
В ОБРАЗОВАТЕЛНА СРЕДА**

Донка Динчева Желева-Терзиева

**FORMATION OF PROFESSIONAL AND PEDAGOGICAL
COMPETENCE FOR SPORTS AND ANIMATION ACTIVITIES IN
AN EDUCATIONAL ENVIRONMENT**

Donka Dincheva Zheleva-Terzieva

Abstract: The article provides an overview of training in the elective course "Sports animation in an educational environment" at the Faculty of Education at Trakia University - Stara Zagora. The ways of determination the necessary knowledge, skills and attitudes as components of the professional competence for the implementation of sports-animation activities with children of preschool and school age have been examined. An author's algorithm for creating a sports-animation product is schematically presented.

Key words: knowledge, skills, attitudes, sports-animation product.

Увод

Във време на доказана необходимост от всестранна работа за повишаване двигателната активност на подрастващото поколение, през учебната 2017/2018 г. в педагогическите специалности на Тракийски университет се въведе избираемата учебна дисциплина „Спортна анимация в образователна среда“. Целта ѝ е студентите и специализантите, обучаващи се в Педагогически факултет, да имат възможност да формират професионална компетентност за реализиране на спортно-анимационна дейност в образователна среда.

При определяне на очакваните резултати в системата на висшето образование квалификационната характеристика на специалността дава отговор какви знания, умения и нагласи/отношения са необходими на младите специалисти. Измерването на очакваните резултати в края на обучението предоставя възможности за повишаване на неговото качество. Тясната връзка между „стандарт“ и учебна програма често води до смесването им. Именно затова съществуващите таксономии на образователните цели, като йерархически организирани равнища на мисловния процес, описват очакваните резултати по определен начин. Педагогическите цели, заложи в таксономииите, са тясно свързани с основните умения, които трябва да притежават хората през настоящия век (Tuzharov, 2009). Най-общите са отговорност и адаптируемост, комуникативност, творчески потенциал и любознателност, критично и

системно мислене, информационна култура, сътрудничество, откриване и решаване на проблеми, самоусъвършенстване, социална отговорност.

Една от най-известните когнитивни таксономии е на Бенджамин Блум, психолог от Университета в Чикаго (Bloom, 1956), признаван за бащата на идеята за формиране на интелектуалните умения в обучението. Тя поставя акцент върху формиране на уменията и класифицира интелектуалното поведение в шест категории, градиращи от по-простите към по-сложните поведенчески варианти: знание, разбиране, приложение, анализ, синтез, оценка. Основното преимущество на таксономията на Блум е, че мисленето е представено в структурирана и достъпна форма. От друга страна мнозина автори изтъкват, че основните ѝ категории са хомогенни, взаимно се преплитат и трудно могат да се операционализират, че образователното съдържание и дейностите в процеса на обучение са многобройни и разнообразни и тя не подхожда на всички. В опит за уточняване, обновяване и развиване на таксономията на Блум Л. Андерсън запазва шестте познавателни процеса, съответно шест умения, като заменя съществителните на Блум с глаголи, воден от разбирането, че мисленето е действителен процес, а знанието е негов резултат (Ш-book).

Според обновената таксономия на Андерсън всяко ниво на знание може да се съотнася с определено ниво на познавателния процес. Както твърди авторът, осмисленото обучение предоставя знание и достъп до познавателните процеси, които са нужни за успешното решаване на проблеми (Anderson, 1999). Съпоставката между двете таксономии е представена по-долу в табл. 1.

Таблица 1.

Таксономии на образователните цели на Блум и Андерсън

Традиционна таксономия на Блум		Обновена таксономия на Андерсън		Поведенчески глаголи
<i>Познавателно ниво</i>	Определение	<i>Познавателни процеси</i>	Определение	
<i>Знание</i>	Припомняне на информация	<i>Помни</i>	Способност да разпознава и припомня информация чрез дългосрочна памет	описва факти, възпроизвежда, разпознава, припомня
<i>Разбиране</i>	Разбиране на значението, перифразиране на мисълта	<i>Разбира</i>	Формира собствени значения на основата на образователния материал	обобщава, дава примери, обяснява, сравнява, прави изводи

TRAKIA UNIVERSITY - STARA ZAGORA

<i>Приложение</i>	Използване на информацията или концепцията в нова ситуация	<i>Прилага</i>	Прилага усвоени в процеса на обучение процедури в различни ситуации	създава, изгражда, конструира, моделира, прогнозира
<i>Анализ</i>	Разделяне на информацията за по-добро разбиране	<i>Анализира</i>	Разделяне на знанието на компоненти и осмисляне на частите към цялото	разграничава, отделя, разделя, подбира, диференцира, обяснява
<i>Синтез</i>	Свързване на информация и нови идеи	<i>Оценява</i>	Способност да подлага на проверка и да проявява критично отношение	групира, реконструира
<i>Оценка</i>	Правене на съждения по отношение на ценности			оценява, критикува, оспорва, поддържа
		<i>Създава</i>	Способност за изпълнение на задачи	създава, планира, генерира, изобретява

Предвид гореизложеното и изискванията на нормативните документи в системата на образованието и на спортната анимация в Република България (Наредба 30), като и насоките от изследванията на редица специалисти в областта при разработване на учебната програма „Спортна анимация в образователна среда“ е заложено придобиването на следните знания:

- минимален седмичен здравословен обем двигателна активност;
- приложни аспекти на спортната анимация в образователна среда;
- средства и методи на спортната анимация;
- правила за безопасно провеждане на спортна анимация за деца;
- средства, принципи и фактори на закаляването;
- видове и характерни особености на подвижните игри;
- характерни особености на спортно-подготвителните и щафетните игри;
- видове спортно-анимационни активности;
- системи за организиране на състезания;
- възрастови характеристики и функционални особености на децата;
- видове травми и основни изисквания при оказване на първа

долекарска помощ;

- педагогически принципи и указания при спортно-анимационна дейност с деца;
- контрол на натоварването (като обем и интензивност);
- технология за провеждане на спортно-анимационна дейност в разнообразна среда.

На базата на придобитите знания се формират и уменията за реализиране на спортно-анимационна дейност в образователна среда. По-долу са представени планираните за усвояване умения със съответните индикатори:

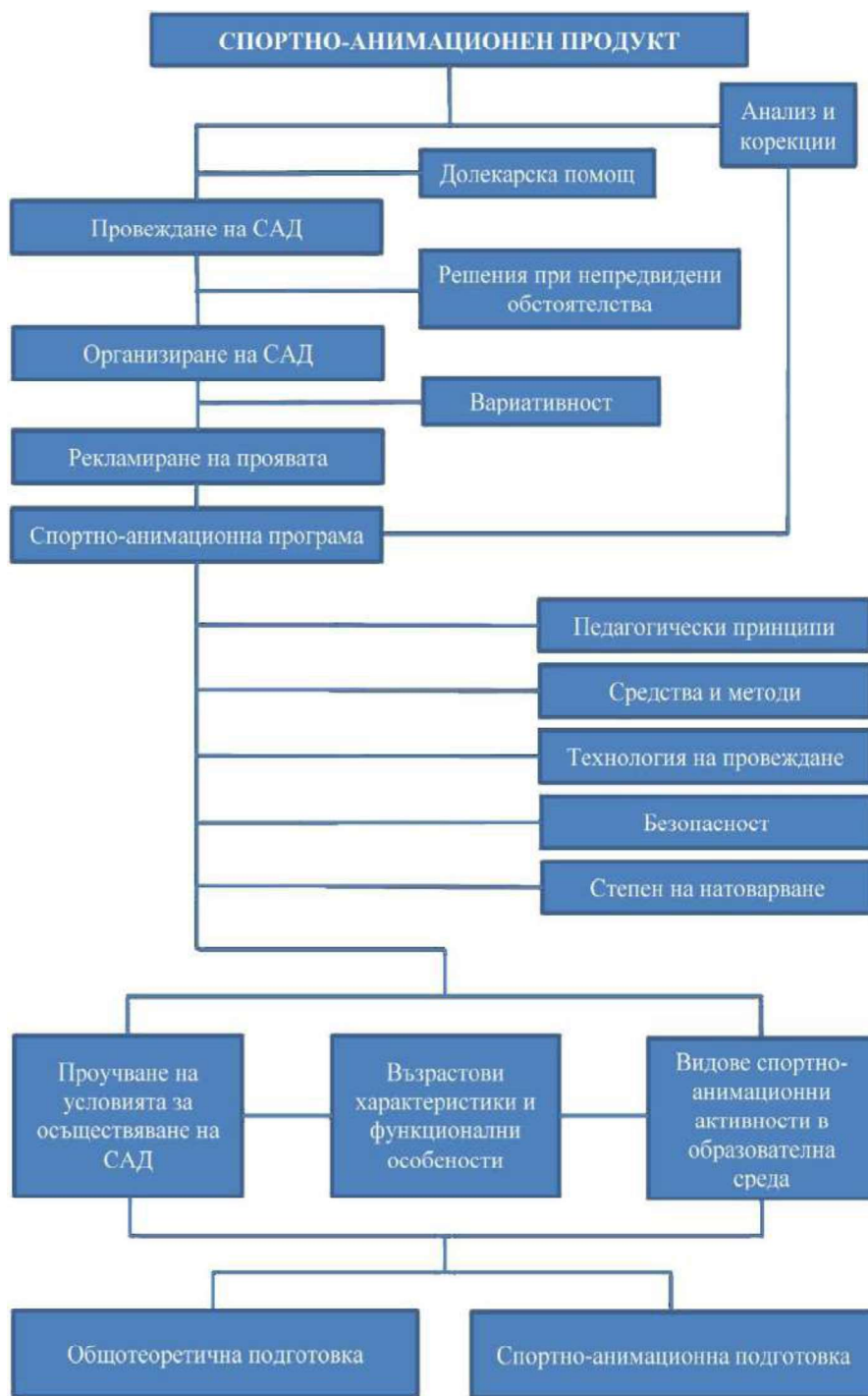
- изразяване на мисли в писмена (изчерпателна и умело поднесена информация; правопис) и устна (кратко, ясно, убедително и разбираемо вербално представяне (обясняване) форми;
- работа с информационно-комуникационни технологии (използване на подходящи програми и приложения за онагледяване);
- управление на времетраенето (разпределение на времето и координиране на отделните занимания) и материалните (осигуряване на необходимите спортни уреди и пособия) ресурси;
- работа в екип (взаимодействие с колеги, инструктори, съдии);
- съдийство при различните видове игри (познаване на Правилата и приложението им в практиката);
- разработване на спортно-анимационни програми (проучване на възможностите за реализиране на спортно-анимационна дейност на определено място; създаване на календарен план);
- адекватен подбор на заниманията (съобразяване с наличната спортна база, сезона, възрастта, физиологичните особености на участниците и др.);
- изготвяне на програма за състезание (избор на подходяща система за провеждане на състезание);
- вариативност при невъзможност за реализация (адекватна реакция при непредвидени ситуации /гъвкавост, адаптивност/; създаване на алтернативни програми);
- решаване на конфликти (адекватна реакция при липса на спортменство, груба проява, детски каприз и др.);
- анализ и корекция (анализиране на проведените дейности и коригиране при необходимост).

За ефективно изпълнение на поставените задачи освен наличие на знания и умения е необходимо и проявлението на определено целево поведение (личностни качества / отношения /нагласи). В тази връзка са представени показателите, характеризиращи поведението на личността по време на обучителния процес.

- *Общи показатели:*

- отговорност;
- целеустременост;
- инициативност;
- дисциплинираност;
- самовзискателност;
- чувство за справедливост.
- *Специфични показатели:*
 - собствен стил (импровизация);
 - креативност (иновативност);
 - устойчивост към стрес.

След успешно овладяване на посочените специализирани знания и умения в процеса на формиране на професионално-педагогическата компетентност за реализиране на спортно-анимационна дейност (САД) в образователна среда е необходимо вниманието на обучаваните да се насочи към стъпките, чрез които постепенно и последователно се създава крайният спортно-анимационен продукт. На фиг. 1 е представен алгоритъм за създаване на продукта.

Фиг. 1. Алгоритъм за създаване на спортно-анимационен продукт

Използвана литература

Компетентностите и референтните рамки. кн. 3 на МОН (III-book).

Retrieved from <https://www.mon.bg>

Наредба № 30 от 14.06.2010 г. за придобиване на квалификация по професията „Аниматор в туризма“, Обн. ДВ, бр. 66 от 24.08.2010 г., в сила от 24.08.2010 г.

Тужаров, Х. (2009). *Таксономии в обучението*. E-learning. Retrieved from <https://www.tuj.asenevtsi.com/EL09/EL31.htm>

Anderson, L. W. (1999). *Rethinking Bloom's Taxonomy: Implications for testing and assessment*. ED 435630.

Bloom, B. S. (ed.) (1956). *Taxonomy of educational objectives: The classification of educational goals: Handbook I, Cognitive domain*. New York: Longmans.

References

Anderson, L. W. (1999). *Rethinking Bloom's Taxonomy: Implications for testing and assessment*. ED 435630.

Bloom, B. S. (ed.) (1956). *Taxonomy of educational objectives: The classification of educational goals: Handbook I, Cognitive domain*. New York: Longmans.

Competencies and frames of reference. book 3 of the MES (III-book). Retrieved from <https://www.mon.bg>

Ordinance № 30 of 14.06.2010 to acquire a qualification in the profession "Animator in tourism". Publ. SG, Iss. 66 of 24.08.2010, in force as of 24.08.2010.

Tudzharov, H. (2009). *Taxonomies in the Learning*. E-learning. Retrieved from <https://www.tuj.asenevtsi.com/EL09/EL31.htm>

Author Info:

Assist. Prof. Donka Dincheva Zheleva-Terzieva, PhD

Faculty of Education

Trakia University, Stara Zagora

Armeiska str. № 9

Bulgaria

e-mail: donka.zheleva-terzieva@trakia-uni.bg